

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Odpowiedzialność prawna lekarza za szkody medyczne w ramach zatrudnienia na podstawie umowy o pracę

Author: Agnieszka Huras-Darkowska, Anna Rej-Kietla, Edyta Przybyłek

Citation style: Huras-Darkowska Agnieszka, Rej-Kietla Anna, Przybyłek Edyta. (2018). Odpowiedzialność prawna lekarza za szkody medyczne w ramach zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. "Problemy Nauk Prawnych" (T. 7 (2018), s. 13-23)

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

1. ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA LEKARZA ZA SZKODY MEDYCZNE W RAMACH ZATRUDNIENIA NA PODSTAWIE UMOWY O PRACĘ

Agnieszka Huras-Darkowska, Anna Rej-Kietla, Edyta Przybyłek

Słowa kluczowe: lekarz, odpowiedzialność prawna, szkoda medyczna, umowa o pracę.

Wprowadzenie

Celem opracowania jest określenie rodzaju odpowiedzialności prawnej, którą ponoszą lekarze zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, w związku z popełnieniem przez nich szkody medycznej.

W przypadku wykonywania zawodu lekarza na podstawie zatrudnienia w formie umowy o pracę, szczególne znaczenie ma regulacja dotycząca odpowiedzialności pracownika za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej. Z takimi bowiem wypadkami najczęściej spotyka się praktyka. Analizując powyższe zagadnienie należy w pierwszej kolejności wskazać, że lekarz zatrudniony w podmiocie leczniczym¹ na podstawie umowy o pracę (czyli w ramach tzw. zatrudnienia pracowniczego), nie ponosi indywidualnej odpowiedzialności za szkody wyrządzone w następstwie popełnionego błędu medycznego. Kodeks pracy² (dalej KP) reguluje bowiem w art. 119-120 KP instytucję tzw. immunitetu pracowniczego, chroniącego lekarza – pracownika przed indywidualną odpowiedzialnością za szkody wyrządzone osobom trzecim – pacjentom przy wykonywaniu powierzonych czynności zawodu: diagnozy i terapii³. Jak słusznie wskazuje judykatura, celem regulacji

¹ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. 2011 nr 112 poz. 654 z późn. zm.)

² Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 1974 nr 24 poz. 141 z późn. zm.)

³ Uchwała SN z 16 października 1976 r., III CZP 38/76, OSN 1977, z. 6, poz. 76; Uchwała SN z 12 czerwca 1996 r., III CZP 5/76 OSN 1977, z. 4, poz. 61; Wyrok SN z 30 maja 1980 r., I CR 139/80, OSPiKA 1981, z. 9, poz. 163; Wyrok SN z 15 marca 1976 r., IV CR 68/76, OSN 1977, z. 1, poz. 12; Wyrok SN z 19 lutego 1976 r., III PR 21/76, PiZS 1977, Nr 10, s. 68; Wyrok SN z 19 czerwca 1975 r., V PRN 2/75, OSN 1976, z. 4, poz. 70; Wyrok SN z 25 lutego 1975 r., II PR 302/74.

ustanowionej w art. 120 KP jest ochrona pracownika przed niekorzystnymi konsekwencjami wykonywania pracy na rachunek pracodawcy.

Szkoda wyrządzona osobie trzeciej

Regulacja z art. 120 § 1 KP dotyczy zbiegu prawa pracy z prawem cywilnym. Wprowadza on wyłączną odpowiedzialność pracodawcy wobec osoby trzeciej wówczas, gdy pracownik wyrządził jej szkodę przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych⁴. Formuła odpowiedzialności w art. 120 § 1 KP odnosi się więc wyłącznie do przypadków wyrządzenia szkody przez pracownika osobie trzeciej. Kluczowe znaczenie ma zatem wyjaśnienie pojawiającego się pojęcia „osoba trzecia”. Jest ono rozumiane jako osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej⁵, która jednocześnie nie jest ani pracownikiem wyrządzającym szkodę ani pracodawcą takiego podmiotu⁶.

Należy jednak zwrócić na to uwagę, że omawiany przepis, nie ma charakteru normy *iuris cogentis*. Zgodnie bowiem z wyrokiem Sądu Najwyższego (dalej SN) z dnia 11 kwietnia 2008 r. poszkodowany może dochodzić także bezpośrednio od pracownika naprawienia szkody, którą wyrządził mu pracownik nieumyślnie czynem niedozwolonym przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych, jeżeli zakład pracy na skutek upadłości nie jest w stanie wypłacić należnego odszkodowania. Stanowisko prezentowane w cytowanym wyroku, stanowi realizację funkcji ochronnej kierowanej w stosunku do interesów poszkodowanego. Sytuacja, w której poszkodowany utraciłby możliwość uzyskania odszkodowania z uwagi na niewypłacalność pracodawcy, naruszałaby usprawiedliwiony interes takiego podmiotu. Na pozytywną ocenę zasługuje stanowisko nawołujące do zawężającej i elastycznej wykładni omawianego przepisu. Granicę stosowania tego przepisu powinien wyznaczać wzgląd na potrzebę możliwie pełnej ochrony interesów poszkodowanych, zapewniającej im całkowitą rekompensatę szkód i krzywd w każdym wypadku⁷.

Stosowanie art. 120 § 1 KP zostało przez SN ograniczone poprzez wykładnie pojęcia „przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych”. Wskazany zwrot należy w zgodnej opinii judykatury odróżnić od przypadku:

⁴ K. Jaśkowski, *Komentarz do art. 120 Kodeksu pracy* [w:] K. Jaśkowski (red.), E. Maniewska, *Kodeks pracy. Tom I. Komentarz. Ustawy towarzyszące z orzecnictwem. Europejskie prawo pracy z orzecnictwem*, LEX/el. 2014, wyd. IX.

⁵ Z. Góral, E. Staszewska, *Odpowiedzialność pracownicza*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, ss. 80-86.

⁶ K. Jaśkowski, *Komentarz..., op. cit.*

⁷ Wyrok SN z dnia 11 kwietnia 2008 r., II CSK 618/07, OSNC-ZD 2009/2/41.

„przy okazji wykonywania obowiązków pracowniczych”⁸. Dla zakresu odpowiedzialności regulowanej w art. 120 § 1 KP nie ma ponadto żadnego znaczenia okoliczność, iż po wyrządzeniu szkody doszło do zmiany po stronie pracodawcy w trybie art. 23¹ KP lub w innym trybie. Jak bowiem czytamy w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 2 grudnia 2004 r., wskutek zmiany pracodawcy polegającej na przekształceniu zespołu opieki zdrowotnej na samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej pozwany nie utracił statusu pracownika tych jednostek organizacyjnych i dochodzenie od niego odszkodowania w rozmiarze przekraczającym jego maksymalną wysokość określoną art. 120 w związku z art. 119 KP nie znajduje żadnego uzasadnienia w obowiązującym prawie⁹. Jak słusznie zauważa się w praktyce, art. 120 KP dotyczy przede wszystkim szkód materialnych i odszkodowania za straty materialne i uszczerbki wymienione w art. 444-446 kodeksy cywilnego (dalej: KC)¹⁰. Należy jednak podkreślić, że pogląd ten, wyrażony przez SN w uchwale z dnia 27 sierpnia 1982 r., doznaje w doktrynie krytyki. Wskazuje się bowiem, że z uwagi na datę jego wydania należy go uznać obecnie za nieaktualny.

Nawiązując do kwestii relacji omawianej normy z regulacjami prawa cywilnego, należy wskazać, że unormowanie to wkracza tylko o tyle w regulacje cywilistyczne, o ile ustanawia wyłączną legitymację bierną zakładu pracy wobec poszkodowanej osoby trzeciej¹¹. Jak słusznie zaznacza się w praktyce, art. 120 § 1 KP, nie określa podstawy prawnej roszczenia poszkodowanej osoby trzeciej. Pozostają nią bowiem przepisy KC o czynach niedozwolonych. W obecnym stanie prawnym, podstawę odpowiedzialności szpitala za czyny lekarza stanowi art. 430 KC (wyłącznie – w sytuacji, gdy pacjent korzysta ze świadczeń gwarantowanych w systemie ubezpieczenia zdrowotnego) lub w zbiegu z art. 474 KC w razie, gdy zawinionego błędu medycznego dopuści się lekarz zatrudniony na podstawie umowy o pracę w prywatnym szpitalu lub klinice świadczącej usługi medycznie odpłatnie, na zasadach komercyjnych¹². Odpowiedzialność szpitala za za-

⁸ W sytuacji, gdy do wyrządzenia szkody doszło „przy okazji wykonywania obowiązków pracowniczych” Sąd Najwyższy uznał, że art. 120 KP nie znajduje zastosowania – por. wyrok SN z dnia 5 maja 1998 r., I CKU 110/97, Lex nr 34023, czy wyrok SN z dnia 19 lutego 1976 r. III PR 21/76, PiZS 1977/10/68.

⁹ Wyrok SN z dnia 2 grudnia 2004 r., I PK 71/04, LEX nr 155915.

¹⁰ Wyrok SN z dnia 27 sierpnia 1982 r., IV CR 255/82, LEX nr 8451, Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 1967, nr 16, poz. 93 z późn. zm.)

¹¹ Wyrok SN z dnia 25 marca 1987 r., II CR 48/87, LEX nr 8817.

¹² Wyrok SA w Łodzi z dnia 11 grudnia 2013 roku, I ACa 679/13, LEX nr 1416108.

winiony błąd medyczny lekarza opiera się na zasadzie ryzyka i jest niezależna od winy własnej zakładu leczniczego¹³.

Regulacja art. 430 KC opiera się na konstrukcji odpowiedzialności zwierzchnika (pracodawcy) za podwładnego (pracownika), czyli za osobę, która przy wykonywaniu powierzonych jej czynności podlega kierownictwu i ma obowiązek stosowania się do wskazówek przełożonego (tzw. stosunek zależności i podporządkowania). Wśród przesłanek uzasadniających odpowiedzialność zwierzchnika na zasadzie ryzyka należy wymienić ochronę interesów osób poszkodowanych. Wprowadzając art. 430 KC ustawodawca efektywnie poszerzył ochronę poszkodowanego poprzez możliwość poszukiwania zaspokojenia także u zwierzchnika. Wydaje się, że nie może to pozostać zupełnie bez znaczenia dla wykładni przesłanek odpowiedzialności na gruncie art. 430 KC oraz przy rozstrzyganiu o tej odpowiedzialności¹⁴. W obecnym stanie prawnym należy uznać, iż lekarz, pomimo znacznej samodzielności i niezależności w zakresie czynności diagnozy i terapii, pozostaje podwładnym zakładu leczniczego. Podlega on bowiem ogólnorganizacyjnemu zwierzchnictwu szpitala i zobowiązany jest stosować się do ustalonych reguł dotyczących w szczególności miejsca i czasu wykonywania pracy (harmonogramów dyżurów, planowanych zabiegów itp.)¹⁵.

Zdaniem W. Perdeusa, *ratio legis* art. 120 KP sprowadza się do tego, że ma on chronić pracownika, który wykonując powierzone mu przez pracodawcę zadania będzie uwolniony od odpowiedzialności odszkodowawczej względem osób, którym może wyrządzić szkodę. W opinii autora, należy to uznać za wystarczający argument na rzecz odrzucenia tezy o subsydiarnym charakterze odpowiedzialności pracownika sprawcy szkody¹⁶. W uzasadnieniu uchwały SN z dnia 7 czerwca 1975 r.¹⁷ wskazano, że wprawdzie art. 120 § 1 KP jest nieodłączną częścią regulacji odpowiedzialności majątkowej pracownika wobec zakładu pracy w szerokim ujęciu tego określenia, jednakże jego treść sprowadza się do modyfikacji prawa cywilnego w tym kierunku, że w razie wyrządzenia przez pracownika przy wykonywaniu przez niego obowiązków pracowniczych szkody osobie trzeciej, osoba ta nie ma roszczenia o naprawienie tej szkody w stosunku do sprawcy, tj. pracownika, gdyż do naprawienia tej szkody zobowiązany jest wyłącznie za-

¹³ K. Bączyk-Rozwadowska, Materiały z Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Błąd Medyczny”, Warszawa, 5-6 marca 2008 r. – część II, całość dostępna na stronie internetowej: <http://www.prawoimedycyna.pl/index.php?str=artykul&id=115>.

¹⁴ M. Syska, *Deliktowa odpowiedzialność zakładu opieki zdrowotnej za szkodę wyrządzoną przez lekarza jako podwładnego a czynności podejmowane w ramach „prywatnej praktyki lekarskiej*, „PiM” 2011 nr 4, ss. 5-25.

¹⁵ Wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 4 kwietnia 2002 r., IC 656/99.

¹⁶ W. Pardeus, *Komentarz do art.120 Kodeksu pracy* [w:] K.W. Brana K.W (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, LEX/el. 2014.

¹⁷ Uchwała SN z dnia 7 czerwca 1975 r., III CZP 19/75, OSNC 1976, nr 2, poz. 20.

kład pracy. W doktrynie można jednak napotkać odmienne poglądy. Przykładowo M. Nesterowicz twierdzi, że art. 120 § 1 KP nie stanowi o wyłącznej odpowiedzialności zakładu pracy, a jedynie o wyłącznym wynagrodzeniu szkody przez zakład pracy. Zdaniem tego samego autora, omawiana regulacja, nie może uchylać odpowiedzialności cywilnej pracownika, który czynem niedozwolonym wyrządził szkodę, lecz może tylko oznaczać, że w pierwszej kolejności zobowiązanym do odszkodowania jest zakład pracy i przeciwko niemu – w braku dobrowolnego świadczenia – należy przede wszystkim kierować egzekucję. Odpowiada jednak cywilnie również i sprawca (a nie tylko zakład pracy) – na podstawie przepisów kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych (solidarnie – zgodnie z art. 441 KC – z modyfikacją, co do kolejności świadczenia). Jeżeli natomiast egzekucja przeciwko zakładowi pracy okaże się bezskuteczna, to omawiana wyłączność upada i wtedy w drugiej kolejności zobowiązanym do naprawienia szkody jest pracownik¹⁸. Również B. Lewaszkiewicz-Petrykowska jest zdania, że regulacja art. 120 § 1 KP nie wyłącza odpowiedzialności cywilnej pracownika. Zdaniem autorki omawiany przepis świadczy o istnieniu odpowiedzialności pracownika – sprawcy szkody, ale o charakterze subsydiarnym¹⁹. Wydaje się, że stanowisko M. Nesterowicza i B. Lewaszkiewicz-Petrykowskiej znajduje swoje uzasadnienie w cytowanym powyżej wyroku Sądu Najwyższego, wskazującym na możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności cywilnej pracownika w przypadku niewypłacalności zakładu pracy. O złożoności przedstawionego problemu mogą chociażby świadczyć wypracowane w doktrynie i orzecznictwie trzy różne koncepcje przedstawiane przez M. Serwach, dotyczące podejścia do relacji art. 120 KP i art. 430 KC:

- 1) pracownik zawsze jest cywilnie odpowiedzialny wobec osoby trzeciej za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych, chociaż – na podstawie art. 120 KP – w pierwszej kolejności zobowiązany do jej naprawienia jest pracodawca;
- 2) pracownik nigdy nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych, literalne brzmienie art. 120 KP przesądza bowiem jednoznacznie o wyłącznej odpowiedzialności pracodawcy;

¹⁸ M. Nesterowicz, *Stosunek prawa pracy do przepisów kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych*, „Palestra” 1977, nr 7, s. 8.

¹⁹ B. Lewaszkiewicz-Petrykowska, *Wyrządzenie szkody przez kilka osób*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1978, ss. 152 i n.

3) pomimo przyjęcia jako zasady wyłącznej odpowiedzialności pracodawcy, dopuszczalne jest przyjęcie osobistej odpowiedzialności pracownika w ściśle określonych sytuacjach²⁰.

Wskazanie podmiotu odpowiedzialności, wobec którego należy dochodzić roszczenia o odszkodowanie, nie zwalnia od odpowiedzialności pracownika, sprawcy szkody. Odpowiada on bowiem wobec pracodawcy na zasadach określonych w przepisach kodeksu pracy. Jeśli szkodę wyrządził nieumyślnie, w grę wchodzi odpowiedzialność ograniczona, natomiast w przypadku szkody umyślnej, zgodnie z art. 122 KP, pracownik powinien wyrównać pracodawcy całość poniesionego uszczerbku w związku z pokryciem szkody. Wobec faktu, że na pracowniku ciąży obowiązek zwrotu pracodawcy wypłaconego odszkodowania (w granicach ustawowej formuły odpowiedzialności), omawiany rodzaj odpowiedzialności określa się mianem regresowej²¹. Co jednak istotne w omawianej regulacji, to okoliczność, że dopiero po naprawieniu szkody osobie trzeciej, zakład pracy może dochodzić od pracownika, który wyrządził szkodę, roszczeń regresowych na podstawie art. 120 § 2 KP²². Jak słusznie zauważa Z. Góral, ma to istotne znaczenie przy określaniu upływu przedawnienia roszczenia pracodawcy wobec pracownika, gdyż roszczenie o zapłatę w stosunku do pracownika powstaje dopiero z chwilą zaspokojenia przez pracodawcę roszczeń osoby trzeciej²³. Takie stanowisko jest zgodne z linią orzeczniczą, która wskazuje, że roszczenie regresowe pracodawcy w stosunku do pracownika, który przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych wyrządził szkodę osobie trzeciej, powstaje z chwilą zaspokojenia przez pracodawcę roszczeń osoby trzeciej. Termin przedawnienia roszczenia regresowego pracodawcy liczy się od chwili naprawienia szkody, a nie od chwili jej wyrządzenia przez pracownika²⁴.

W przypadku winy umyślnej, lekarz – pracownik odpowiadał będzie w granicach z art. 119 KP, czyli w wysokości wyrządzonej szkody, jednak wysokość odszkodowania nie może przekraczać kwoty trzymiesięcznego wynagrodzenia przysługującego pracownikowi. *Ratio legis* ustanowienia limitu odszkodowania wiąże się z tym, że ma ono realizować założenia prewencyjno-wychowawcze, w przeciwieństwie do odszkodowania cywil-

²⁰ M. Serwach, *Osobista odpowiedzialność pracownika za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej – konsekwencje cywilnoprawne oraz ubezpieczeniowe*, „Prawo Asekuracyjne” 2011, nr 2, s. 51.

²¹ W. Pardeus, *Komentarz do art.120 Kodeksu pracy* [w:] K.W. Brana (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, LEX/el. 2014.

²² Wyrok SN z dnia 25 lutego 1975 r., II PR 302/74, LEX nr 7664.

²³ Z. Góral, E. Staszewska, *Odpowiedzialność...*, op. cit., s. 86.

²⁴ Wyrok SN z 16 września 1997 r., I PKN 261/97, OSNP/1998/18/535.

nego posiadającego charakter kompensacyjny²⁵. Trzymiesięczne wynagrodzenie pracownika oblicza się według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu pieniężnego za urlop, bez uwzględnienia zmian w warunkach wynagradzania lub wysokości składników wynagrodzenia wprowadzonych po dniu wyrządzenia szkody. Wynagrodzenie to nie ulega pomniejszeniu, przy ustalaniu wysokości odszkodowania, o dokonywane z niego odliczenia i potrącenia. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1975 r. odszkodowanie określone z mocy art. 119 § 1 KP w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia pracownika może być obniżone na podstawie art. 121 KP²⁶.

Jeżeli szkoda została wyrządzona przez lekarza – pracownika z winy umyślnej²⁷, będzie on zgodnie z art. 122 KP zobowiązany do jej naprawienia w pełnej wysokości. Ustawodawca nie określił jednak, co należy rozumieć przez pełną wysokość szkody. Zgodnie z art. 361 § 2 KC naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Ustalenie utraconych korzyści jest procesem znacznie bardziej skomplikowanym niż ustalenie strat, gdyż opiera się na rozumowaniu hipotetycznym. Tylko taka korzyść może być uwzględniona, której nastąpienie byłoby wysoce prawdopodobne, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę²⁸.

Jeżeli jednak szkoda została wyrządzona umyślnie z winy kilku pracowników, zastosowanie znajdzie art. 118 KP, zgodnie z którym w razie wyrządzenia szkody przez kilku pracowników każdy z nich ponosi odpowiedzialność za część szkody stosownie do przyczynienia się do niej i stopnia winy. Gdy nie jest możliwe ustalenie stopnia winy i przyczynienia się poszczególnych pracowników do powstania szkody, odpowiadają oni w częściach równych²⁹.

²⁵ W. Pardeus, *Komentarz do art.119 Kodeksu pracy* [w:] K.W. Brana (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, LEX/el. 2014.

²⁶ Uchwała SN z dnia 29 grudnia 1975 r., V PZP 13/75, OSNC 1976/2/19.

²⁷ W zgodnej opinii doktryny w celu określenia, kiedy pracownikowi można postawić zarzut umyślnego wyrządzenia szkody pracodawcy, stosuje się definicję winy umyślnej obowiązującą w prawie karnym.

²⁸ J. Skoczyński, *Komentarz do art. 122 Kodeksu pracy* [w:] L. Florek (red.) *Kodeks pracy. Komentarz*, LEX/el. 2011.

²⁹ Sytuacja taka może zaistnieć w przypadku, gdy pacjentem opiekowało się po kolei kilku lekarzy albo w sytuacji operacji wykonanej przez zespół chirurgów.

Odpowiedzialność porządkowa

Omawiając odpowiedzialność w ramach zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, należy również nadmienić o odpowiedzialności porządkowej, jakiej będzie podlegał lekarz – pracownik zgodnie z obowiązującymi przepisami. Pracownicza odpowiedzialność porządkowa ma związek z zarządzaniem i organizacją zakładu pracy. Organizacja pracy powinna być ujęta w wewnętrznych przepisach podmiotu leczniczego. Zgodnie z regulacją art. 108 § 1 KP za nieprzestrzeganie przez pracownika ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych, a także przyjętego sposobu potwierdzania przybycia i obecności w pracy oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy, pracodawca może stosować:

- 1) karę upomnienia,
- 2) karę nagany.

Paragraf 2 omawianego przepisu nakazuje aby, za nieprzestrzeganie przez pracownika przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (bhp) lub przepisów przeciwpożarowych, opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia, stawienie się w pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy – pracodawca stosował karę pieniężną. Kara nie może być zastosowana po upływie 2 tygodni od powzięcia wiadomości o naruszeniu obowiązku pracowniczego i po upływie 3 miesięcy od dopuszczenia się tego naruszenia. Jeżeli zastosowanie kary nastąpiło z naruszeniem przepisów prawa, pracownik może w ciągu 7 dni od dnia zawiadomienia go o ukaraniu wnieść sprzeciw. Nieodrzućenie sprzeciwu w ciągu 14 dni od dnia jego wniesienia jest równoznaczne z uwzględnieniem sprzeciwu. Pracownik, który wniósł sprzeciw, może w ciągu 14 dni od dnia zawiadomienia o odrzuceniu tego sprzeciwu wystąpić do sądu pracy o uchylenie zastosowanej wobec niego kary. Odpowiedzialność służbowa lekarzy jest jednym z wielu sposobów zagwarantowania zadowalającego poziomu świadczeń zdrowotnych. Jej założeniem jest stworzenie mechanizmu powodującego, że lekarz, któremu udowodniono nienależyte wykonanie bądź niewykonanie powierzonych mu obowiązków pracowniczych, będzie zmuszony do poprawy swoich działań³⁰.

W literaturze tematu stwierdzono, że po pierwsze od strony techniki legislacyjnej należy zastanawiać się nad tym, czy przepis wyłączający bezpośrednią odpowiedzialność pracownika ma zostać określona w KP czy też

³⁰ W. Nowak, *Zakres odpowiedzialności pracowniczey i etycznej lekarza* [w:] A. Witosz (red.), *Prawo a gospodarka. Zagadnienia ekonomiczne i prawne*, Seria: Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, ss. 124-131.

w KC, który reguluje zasady naprawienia szkody. Prawo pracy może natomiast regulować przesłanki oraz zakres roszczeń regresowych pracodawcy wobec pracowników. Po drugie, dążąc do rozbudowy sfery odpowiedzialności jednostki, należy postawić pytanie, czy regulacja całkowicie wyłączająca odpowiedzialność pracownika wobec osoby trzeciej nie idzie zbyt daleko i czy nie należałoby dopuścić wobec niego bezpośredniego roszczenia z tytułu czynu niedozwolonego (z uwzględnieniem zasad odpowiedzialności pracowniczej). Po trzecie wreszcie, można oczekiwać rozszerzenia zakresu roszczeń regresowych pracodawcy, które mogą być konsekwencją zmian w zasadach odpowiedzialności pracowników za szkody spowodowane wskutek rażącego niedbalstwa³¹. Ponadto, kolejnym problemem związanym ze szkodą wyrządzoną osobie trzeciej przez pracownika, jest odpowiedź na pytanie, czy mamy do czynienia z wyłączeniem osobistej odpowiedzialności pracownika – sprawcy szkody wobec osoby trzeciej na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, czy raczej z subsydiarnym charakterem odpowiedzialności pracownika.

Podsumowanie

Odpowiedzialność szpitala za popełniony błąd medyczny lekarza „opiera się na zasadzie ryzyka i jest niezależna od winy własnej zakładu leczniczego. Szpital nie będzie się mógł więc od niej uwolnić wskazując na przykład na brak winy w wyborze lekarza, czy też winy w zakresie nadzoru nad wykonywaniem powierzonych czynności. Obowiązek odszkodowawczy nie obciąża zakładu leczniczego jedynie w przypadku, gdy lekarzowi nie można przypisać winy bądź w razie niespełnienia którejkolwiek z pozostałych przesłanek odpowiedzialności”³².

Rozpatrując kwestie odpowiedzialności pracowników-lekarzy, pojawiają się postulaty *de lege ferenda*, aby rozwiązać wątpliwości interpretacyjne przez ściślejsze wskazanie zakresu przedmiotowego rodzaju odpowiedzialności pracowniczej³³. Należy jednak pamiętać o tym, że odpowiedzialność porządkowa w przypadku lekarzy jest instytucją, której należy przypisać mniejszą wagę aniżeli odpowiedzialności dyscyplinarnej, której znaczenie i ewentualne sankcje zdają się mieć mimo wszystko zdecydowanie poważniejszy charakter i wpływ na dalszą karierę pracownika-lekarza.

³¹ Ł.M. Pisarczyk *Ryzyko pracodawcy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008, ss. 331-332.

³² K. Bączyk-Rozwadowska, Materiały z Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Błąd Medyczny”, Warszawa, 5-6 marca 2008 r. – część II, <http://www.prawoimedycyna.pl/?str=artykul&id=115> (online: 27.07.2018).

³³ Z. Góral, E. Staszewska, *Odpowiedzialność...*, op. cit., ss. 207-213.

Piśmiennictwo

- Góral Z., Staszewska E., *Odpowiedzialność pracownicza*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Jaśkowski K., *Komentarz do art. 120 Kodeksu pracy* [w:] K. Jaśkowski (red.), E. Maniewska, *Kodeks pracy*.
- Tom I. *Komentarz. Ustawy towarzyszące z orzecznictwem. Europejskie prawo pracy z orzecznictwem*, LEX/el. 2014, wyd. IX.
- Lewaszkiewicz-Petrykowska B., *Wyrządzenie szkody przez kilka osób*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1978.
- Nesterowicz M., *Stosunek prawa pracy do przepisów kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych*, „Palestra” 1977, nr 7.
- Nowak W., *Zakres odpowiedzialności pracowniczej i etycznej lekarza* [w:] A. Witosz (red.), *Prawo a gospodarka. Zagadnienia ekonomiczne i prawne*, Seria: Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.
- Pardeus W., *Komentarz do art. 120 Kodeksu pracy* [w:] K.W. Brana K.W (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, LEX/el. 2014.
- Pisarczyk Ł.M., *Ryzyko pracodawcy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008.
- Serwach M., *Osobista odpowiedzialność pracownika za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej – konsekwencje cywilnoprawne oraz ubezpieczeniowe*, „Prawo Asekuracyjne” 2011, nr 2.
- Skoczyński J., *Komentarz do art. 122 Kodeksu pracy* [w:] L. Florek (red.) *Kodeks pracy. Komentarz*, LEX/el. 2011.
- Syska M., *Deliktowa odpowiedzialność zakładu opieki zdrowotnej za szkodę wyrządzoną przez lekarza jako podwładnego a czynności podejmowane w ramach „prywatnej praktyki lekarskiej*, „PiM” 2011 nr 4.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej
(Dz.U. 2011 nr 112 poz. 654 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 1974 nr 24 poz. 141 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny
(Dz.U. 1967, nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika
(Dz.U. 1996, nr 62, poz. 286).

Orzecznictwo

- Uchwała SN z 16 października 1976 r., III CZP 38/76, OSN 1977, z. 6, poz. 76.
- Uchwała SN z 12 czerwca 1996 r., III CZP 5/76 OSN 1977, z. 4, poz. 61.
- Uchwała SN z dnia 7 czerwca 1975 r., III CZP 19/75, OSNC 1976, nr 2, poz. 20.
- Uchwała SN z dnia 29 grudnia 1975 r., V PZP 13/75, OSNC 1976/2/19.
- Wyrok SN z 30 maja 1980 r., I CR 139/80, OSPiKA 1981, z. 9, poz. 163.
- Wyrok SN z 15 marca 1976 r., IV CR 68/76, OSN 1977, z. 1, poz. 12.
- Wyrok SN z 19 lutego 1976 r., III PR 21/76, PiZS 1977, Nr 10, s. 68.
- Wyrok SN z 19 czerwca 1975 r., V PRN 2/75, OSN 1976, z. 4, poz. 70.

Wyrok SN z 10 września 2009 r., V CSK 85/09, LEX nr 532369.
Wyrok SN z 11 kwietnia 2008 r., II CSK 618/07, OSNC-ZD 2009/2/41.
Wyrok SN z 5 maja 1998 r., I CKU 110/97, Lex nr 34023.
Wyrok SN z 19 lutego 1976 r., III PR 21/76, PiZS 1977/10/68.
Wyrok SN z 2 grudnia 2004 r., I PK 71/04, LEX nr 155915.
Wyrok SN z 27 sierpnia 1982 r., IV CR 255/82, LEX nr 8451.
Wyrok SN z 25 marca 1987 r., II CR 48/87, LEX nr 8817.
Wyrok SA z 11 grudnia 2013 r., I ACa 679/13, LEX nr 1416108.
Wyrok SO z 4 kwietnia 2002 r., IC 656/99.
Wyrok SN z 25 lutego 1975 r., II PR 302/74, LEX nr 7664.
Wyrok SN z 16 września 1997 r., I PKN 261/97, OSNP/1998/18/535.

Źródła internetowe

Bączyk-Rozwadowska K., Materiały z Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Błąd Medyczny”, Warszawa, 5-6 marca 2008 r. – część II, całość dostępna na stronie internetowej: <http://www.prawoimedycyna.pl/index.php?str=artykul&id=115>.

Autorki

dr Agnieszka Huras-Darkowska

Uniwersytet Śląski

w Katowicach

Wydział Prawa i Administracji

Katedra Prawa Pracy i Polityki Socjalnej

dr Anna Rej-Kietla

Kancelaria Prawna IURISCO Edyta Przybyłek

mgr Edyta Przybyłek

Kancelaria Prawna IURISCO Edyta Przybyłek